

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2016. gada 15. aprīlī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis un Ineta Ziemele,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Raimonda Lazdiņa
(turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums
Nr. 48/2016),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par valsts noslēpumu” 9. panta sesto daļu, 11. panta piekto daļu, 13. panta trešo un ceturto daļu un Ministru kabineta 2004. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 887 „Valsts noslēpuma objektu saraksts” (turpmāk – Noteikumi Nr. 887) 2.10.6. punktu (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam, 96. pantam un 106. panta pirmajam teikumam.

2. Saskaņā ar likuma „Par valsts noslēpumu” 9. panta sesto daļu, ja personai netiek izsniegta speciālā atļauja pieejai valsts noslēpumam (turpmāk – speciālā atļauja), tas ir pietiekams pamats, lai atteiktu tai pieņemšanu darbā, kas saistīts ar valsts noslēpuma izmantošanu vai aizsardzību.

Savukārt šā likuma 11. panta piektā daļa nosaka: „Nolēmumu par atteikumu izsniegt speciālo atļauju persona var pārsūdzēt Satversmes aizsardzības biroja direktoram 10 dienu laikā no dienas, kad tā uzzināja par šo nolēmumu. Satversmes

aizsardzības biroja direktora lēmumu persona var pārsūdzēt 10 dienu laikā no dienas, kad tā uzzināja par šo lēmumu, ģenerālprokuroram, kura lēmums ir galīgs un nav pārsūdzams. Tas nosūtāms izpildei valsts drošības iestādei.”

Likuma „Par valsts noslēpumu” 13. panta trešā un ceturtā daļa paredz:

„(3) Nolēmumu par speciālās atļaujas anulēšanu, tās termiņa nepagarināšanu vai kategorijas pazemināšanu persona var pārsūdzēt šā likuma 11. panta piektajā daļā paredzētajā kārtībā. Laikā līdz galīgā lēmuma pieņemšanai personai tiek liegta pieeja valsts noslēpumam.

(4) Ja amatpersonai vai darbiniekam, pamatojoties uz šā panta pirmās daļas 2.–4. punktu, tiek anulēta speciālā atļauja vai netiek pagarināts speciālās atļaujas termiņš, tas ir pietiekams pamats uzskatīt, ka šī persona neatbilst ieņemamam amatam (veicamajam darbam), kas saistīts ar valsts noslēpuma izmantošanu vai tā aizsardzību. Šāda persona pēc galīgā lēmuma pieņemšanas nekavējoties pārceļama darbā, kas nav saistīts ar valsts noslēpumu, vai ar to izbeidzamas darba (dienesta) attiecības, un turpmāk tai ir liegts saņemt speciālo atļauju. Persona, kurai ir pazemināta speciālās atļaujas kategorija, pārceļama atbilstošā darbā vai, ja tas nav iespējams, izbeidzamas darba (dienesta) attiecības ar to.”

Atbilstoši Noteikumu Nr. 887 2.10.6. punktam par valsts noslēpuma objektu atzīst valsts noslēpuma, NATO, Eiropas Savienības, ārvalstu, starptautisko organizāciju un institūciju klasificētās informācijas speciālos aizsardzības līdzekļus, paņēmienus un kontroles pasākumus (piemēram, aptaujas lapas).

3. Pieteikuma iesniedzējs ir arī lūdzis pieprasīt dokumentus no Satversmes aizsardzības biroja un valsts akciju sabiedrības „STARPTAUTISKĀ LIDOSTA „RĪGA””.

Saskaņā ar Satversmes tiesas reglamenta 58. punkta 2. apakšpunktu, gatavojot pieteikumu, kolēģija, ja nepieciešams, var pieprasīt no jebkuras valsts institūcijas dokumentus un ziņas, kas nepieciešami, lai izlemtu jautājumu par lietas ierosināšanu vai atteikšanos ierosināt lietu.

Satversmes tiesas kolēģija nekonstatē apstākļus, kas būtu par pamatu Pieteikuma iesniedzēja norādīto dokumentu pieprasīšanai. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja lūgums ir noraidāms.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 22. panta otrās daļas 1. punktam lietas ierosināšanas Satversmes tiesā gadījumā, ja nepieciešams, šādus dokumentus un ziņas var pieprasīt tiesnesis, sagatavojot lietu izskatīšanai.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. – 19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums un faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Savukārt atbilstoši šā panta 3. punktam tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību Satversmei. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja prasījumi ir piekritīgi Satversmes tiesai.

6. Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkts noteic, ka Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu.

Satversmes tiesa 2003. gada 23. aprīlī ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2002-20-0103 „Par likuma „Par valsts noslēpumu” 11. panta piektās daļas un Ministru kabineta 1997. gada 25. jūnija noteikumu Nr. 226 „Valsts noslēpuma objektu saraksts” XIV nodaļas 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam” (sk. „Latvijas Vēstnesis”, Nr. 62, 24.04.2003.). Satversmes tiesa atzina, ka likuma „Par valsts noslēpumu” 11. panta piektā daļa atbilst Satversmes 92. pantam. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēja prasījums daļā par likuma „Par valsts noslēpumu” 11. panta piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam ir jau izspriests.

Tomēr Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka, būtiski mainoties lietas apstākļiem, prasījumu vairs nevar uzskatīt par izspriestu. Tāpēc atsevišķos gadījumos, izvērtējot lietas faktiskos apstākļus, iepriekšējā spriedumā izteiktos secinājumus, kā arī tiesību sistēmas izmaiņas, un konstatējot, ka pastāv būtiski jauni apstākļi, Satversmes tiesa var izvērtēt tādu prasījumu, kas jau reiz ir izspriests (sk. Satversmes tiesas 2006. gada 15. jūnija sprieduma lietā Nr. 2005-13-0106

10.1. un 10.3. punktu). No minētā izriet, ka Pieteikuma iesniedzējam jānorāda uz tādiem būtiskiem jauniem apstākļiem, kas prasītu pārskatīt Satversmes tiesas iepriekš izspriesto jautājumu.

Pieteikumā šādi apstākļi ir norādīti. Līdz ar to attiecībā uz pieteikumā ietvertu prasījumu izvērtēt likuma „Par valsts noslēpumu” 11. panta piektās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam nav piemērojams Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkts.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona Satversmē noteikto pamattiesību aizskārums gadījumā var iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

8. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa citastarp paredz, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama vienīgi gadījumos, kad tiek apstrīdēts normatīvais akts vai tā daļa un uz tā pamata izdotās zemāka juridiska spēka tiesību normas. Noteikumi Nr. 887 ir izdoti saskaņā ar likuma „Par valsts noslēpumu” 4. panta pirmo daļu. Tādējādi pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

9. Satversmes tiesas likums noteic, ka personas pieteikums Satversmes tiesai ir atzīstams par konstitucionālo sūdzību un lieta ierosināma tad, ja tas atbilst prasībām, kas noteiktas šā likuma 18. un 19.² pantā.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.” Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa šādu uzskatu juridiski pamatot.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka, nosakot apstrīdētajās normās paredzēto kārtību, kādā tiek izskatīts jautājums par speciālās atļaujas anulēšanu, likumdevējs ir ierobežojis Pieteikuma iesniedzēja tiesības, kuras noteiktas Satversmes 92. panta pirmajā teikumā, 96. pantā un 106. panta pirmajā teikumā.

9.1. Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis juridisko pamatojumu tam, ka likuma „Par valsts noslēpumu” 13. panta trešā un ceturtnā daļa kopsakarā ar 11. panta piektajā daļā noteikto kārtību aizskar viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā, 96. pantā un 106. panta pirmajā teikumā noteiktās pamattiesības. Līdz ar to minētais

prasījums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai un sestās daļas 1. punktam.

9.2. Pieteikumā nav pamatots tas, kā likuma „Par valsts noslēpumu” 9. panta sestā daļa un Noteikumu Nr. 887 2.10.6. punkts attiecas uz pieteikumā norādītajiem faktiskajiem apstākļiem. Proti, minētā likuma norma attiecas uz gadījumiem, kad personai nevis tiek anulēta speciālā atļauja, bet gan tā netiek izsniegta. Savukārt saskaņā ar Noteikumu Nr. 887 2.10.6. punktu par valsts noslēpuma objektu atzīst pilnīgi visus valsts noslēpuma, NATO, Eiropas Savienības, ārvalstu, starptautisko organizāciju un institūciju klasificētās informācijas speciālos aizsardzības līdzekļus, paņēmienus un kontroles pasākumus. Tādējādi minētie prasījumi neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmajai daļai un sestās daļas 1. punktam.

10. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu pieteikumu var iesniegt tikai tad, ja ir izmantotas visas iespējas aizstāvēt aizskartās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī tādu nav. No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem secināms, ka Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, Pieteikuma iesniedzējs ir pārsūdzējis Drošības policijas lēmumu Satversmes aizsardzības biroja direktoram, savukārt attiecīgo Satversmes aizsardzības biroja direktora lēmumu ir pārsūdzējis ģenerālprokuroram.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmais teikums noteic, ka pieteikumu Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās. Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai skaitāms no dienas, kad ir pieņemts un stājies spēkā ģenerālprokurora lēmums, ar kuru atstāti spēkā Drošības policijas un Satversmes aizsardzības biroja lēmumi par Pieteikuma iesniedzējam izsniegtās speciālās atļaujas anulēšanu, tas ir, no 2015. gada 16. septembra.

Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2016. gada 15. martā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

11. Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un sniegts juridiskais pamatojums par likuma „Par valsts noslēpumu” 11. panta piektās daļas, 13. panta trešās un ceturtais daļas iespējamo neatbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, 96. pantam un 106. panta pirmajam teikumam. Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums šajā daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par likuma „Par valsts noslēpumu” 11. panta piektās daļas, 13. panta trešās un ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, 96. pantam un 106. panta pirmajam teikumam” pēc Raimonda Lazdiņa pieteikuma (pieteikums Nr. 48/2016).

2. Atteikties ierosināt lietu par likuma „Par valsts noslēpumu” 9. panta sestās daļas un Ministru kabineta 2004. gada 26. oktobra noteikumu Nr. 887 „Valsts noslēpuma objektu saraksts” 2.10.6. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, 96. pantam un 106. panta pirmajam teikumam.

3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu – Saeimu – līdz 2016. gada 15. jūnijam iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas 1. kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš